

„Zákon na ochranu pětikolky“: Pohled zkušené právničky. Vláda to zkouší jinak, Ústava se otřásá

- CZ24 News | 18. října 2022

ČESKO: Přinášíme pokračování příběhu se zákonem, kterým chce vláda bojovat proti dezinformacím. Tentokrát má hlavní slovo zkušená právnička.

Foto: Hans Štembera Popisek: Schůze sněmovny. Na programu byl mimo jiného autorský nebo sankční zákon

Před pár dní jsme přinesli text s titulkem Zákon na ochranu pětikolky. Popisoval přípravu, rámce, principy a cíle nového cenzurního zákona chystaného už od jara naší vládou. Poté, co první verze kvůli nemožné definici slova „dezinformace“ neprošla, nyní se cenzurní zákon soustřeďuje na činy „ohrožující bezpečnost země“. I to je samozřejmě v rozporu s logikou, zdravým rozumem, ale jak dále uvidíme, též se zákonem a s naší Ústavou.

Známa pražská advokátka Denisa Sudolská předložila vějíř argumentů, dokazujících, že naše vláda jedná protiprávně. Všechno začalo absurdním a vskutku nečekaným vypínáním alternativních zpravodajských webů, k němuž došlo 25. února letošního roku. Mám za to, že ani největší pesimista mající dobré důvody dnešní vládě nevěřit ani slovo, by neuvěřil, čeho je schopna takzvaná demokratická mocenská elita. Různé projevy cenzury a omezování svobody slova tu byly po celý čas od listopadu 1989, ale odehrávaly se obvykle na osobní bázi. Tu a tam si nějaké médium (zpravidla veřejnoprávní) znelíbilo nějakou osobu, vyjadřující jiné než jeho názory, a dalo ji na – lhotejno, zda psaný, či nepsaný – blacklist. Tak nám třeba z obrazovek ČT mizely uznávané persony ve svých oborech – politolog Zdeněk Zbořil, bezpečnostní expert Jan Schneider, vojenští analytici Jaroslav Štefec nebo Martin Koller a mnozí další. Jejich názory jsme pak mohli číst nebo slyšet na nezávislých serverech. To, co se stalo na konci února, totiž Usnesení vlády č. 127 o vypnutí nejprve osmi a poté řady dalších takových informačních zdrojů, bylo bezprecedentním projevem státní zvrůle.

Na první pohled je to burcující návrat k předlistopadovým praktikám likvidujícím opoziční názory. Tento pohled obsahuje svou emoční stránku: vzpomínky na naivní cinkání klíčků na náměstích, zástupy lidí obelhaných již dávno zformovanou staronovou „elitou“ tzv. osmašedesátníků v čele s Václavem Havlem a pod kuratelou USA. To o jejich zájmy šlo v listopadovém převratu, nikoli o svobody a zájmy všech našich občanů. Tato vláda poplivala étos „Listopadu“ a ukázala se v nejdopudivějších barvách pokorného služebníčka cizí moci. Jestliže jsme předtím žehrali na diktát z Moskvy, nyní můžeme stejný postoj zaujmout vůči Washingtonu. A podobné je i to, že zatímco část občanů přijímala ruské područí s povděkem (osvobodili nás přece od nacismu, což je nesporná pravda, která jim dala do rukou mnoho trumfů), tak dnešní područí americké ještě dost lidí vnímá rovněž pozitivně (osvobodili nás přece od Rusů, což pravda není – dohodli se s Rusy o předání moci v jejich bývalých satelitech). Potud vládní kroky pohledem zklamaného pamětníka.

Exaktněji, avšak víceméně obdobně, hodnotí tuto cenzurní politiku pohled práva. Denisa Sudolská sepsala velmi srozumitelnými argumenty, v čem vláda porušuje legislativní poměry včetně Ústavy. Citujeme: Některé subjekty (*konkrétně správce domén CZ.NIC, pozn. aut.*), zajišťující fungování internetových stránek v České republice, reagovaly na usnesení vlády České republiky ze dne 25. února 2022 č. 127 (dále jen „usnesení“) zablokováním konkrétních internetových stránek označených za dezinformační. Tato situace přdestírá zásadní právní otázky ve vztahu k porušení zákazu cenzury stanoveného čl. 17 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. V bodě III usnesení vláda České republiky právně nezávazně vyzývá „všechny relevantní subjekty k přijetí potřebných opatření vedoucích k zamezení šíření nepravdivých a zavádějících informací v kybernetickém prostoru, které slouží k manipulování obyvatelstva České republiky směrem k ospravedlnění a schvalování aktuální ruské vojenské agrese vůči Ukrajině“. Za tímto účelem byla Národním centrem kybernetických operací označena zcela nepřezkoumatelným způsobem řada zpravodajských, komentátorských a dalších webů.

Z právní analýzy advokátní kanceláře vyplývá, že k blokaci docházelo celkem na dvou úrovních, kdy některé z označených „dezinformačních“ webů byly blokovány přímo na úrovni národního správce domény .cz, další pak byly blokovány na základě individuálních rozhodnutí jednotlivých operátorů poskytujících internetové služby.

Vláda je v mezích svých pravomocí oprávněna přijímat nadpoloviční většinou svých členů usnesení, která jsou závazná pro členy vlády, ministerstva a jiné správní orgány a orgány veřejné moci (viz ustanovení § 21 zákona č. 2/1969 Sb.). Takováto usnesení jsou v obecné rovině určitými interními normativními instrukcemi pro státní orgány, ale v žádném případě však nejsou právními předpisy, a zcela jistě nejsou obecně závaznými normativními akty. Zcela jistě však představují výkon státní moci. Proto se zcela bez dalšího uplatní limitace výkonu státní moci článkem 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. V případě výzvy relevantním subjektům k přijetí opatření k zamezení nepravdivých a zavádějících informací v kybernetickém prostoru se však nejedná o případ, který by měl vymezené meze pro výkon státní moci, a vláda České republiky tedy zřejmě jednala v rozporu s tímto článkem 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Dále JUDr. Sudolská konstatuje, že aniž by hodnotila vliv jakýchkoliv z blokováných webů v České republice, a motivaci jejich fungování, lze si dle jejího názoru jen stěží představit, že by kterýkoliv z nich měl vliv takového rozsahu, že by byl s to ohrožit důležité zájmy státu ve značném rozsahu, a opačný názor by jistě vzbuzoval významné obavy o soběstačnost a obranyschopnost České republiky, která by per eliminationem mohla být významně ohrožena publikací článků s minoritním dosahem na internetu.

A uzavírá svou analýzu jednoznačně: Vláda ČR není zásadně žádným právním předpisem zmocněna k vydání takového usnesení, a tímto usnesením překročila limity čl. 2 odst. 2 Listiny

základních práv a svobod. Takové usnesení není právně závazné pro soukromoprávní subjekty, které se jím tedy řídit nemusely, a bez dalšího blokovat tedy nemohly, nicméně je takové usnesení stále výkonem státní moci.

K tomu lze připomenout, že to zřejmě vládě již kdosi vysvětlil, když už nemá vlastní schopné legislativce či právníky. Výsledkem je to rozhodnutí hloupé horákyně o nové zákonné eliminaci infozdrojů majících brizanci „ohrožovat bezpečnost země“. JUDr. Sudolská jasně ukázala, že k ničemu takovému v únoru nedošlo. Vládní zásah byl tedy jasně protiústavní.

À propos Ústava... JUDr. Sudolská si podrobně všímá otázky svobody slova, obsažené v ústavní Listině základních práv a svobod. Jak píše, svoboda projevu je právem relativním a za určitých okolností zákonem omezitelným (kupř. trestním právem, které výslovně sankcionuje šíření poplašné zprávy, podněcování k nenávisti vůči skupině osob atd.). Přesto však čl. 17 odst. 3 výslovně stanoví, že cenzura je nepřípustná. Omezení svobody projevu spočívající v cenзуře je tedy explicitně zakázáno. Zásadní skutečností je to, že adresátem zákazu cenzury je pouze veřejná moc (veřejné orgány), nikoliv soukromá právnická či fyzická osoba. Není tedy vyloučeno, aby soukromé subjekty za určitých podmínek filtrovaly obsah informace a názory vstupující do veřejné diskuse. Seberegulace médií, či obecně jakýchkoliv fór určených k prezentaci a kumulaci názorů či informací je nejen přípustná, ale v mediálním prostoru také často nezbytná – do takovéto seberegulace má však dle čl. 17 odst. 3 Listiny veřejná moc absolutně zakázáno vstupovat.

Jinými slovy: Vláda ČR předmětným usnesením minimálně zprostředkovaně porušila absolutní zákaz cenzury stanovený čl. 17 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, a to jednak proto, že na její popud k cenзуře došlo, jednak proto, že do oblasti omezení svobody projevu v této oblasti jí není dovoleno zasahovat.

Zajímavé je též zastavení u samotného výkonu cenzurního opatření prostřednictvím soukromoprávních subjektů. U těch není zásadně vyloučeno, aby soukromoprávní subjekt stanovil arbitrární a se zákonem souladné podmínky toho, za jakých podmínek bude doménovou či hostingovou službu poskytovat. Takovéto podmínky by však neměly být projevem svévole poskytovatele, měly by být arbitrárně přezkoumatelné a v neposlední řadě by o jejich existenci měli být jejich adresáti zpraveni. Zároveň by rozhodnutí o zablokování mělo mít přezkoumatelnou formu – tak, aby se zablokovaný subjekt mohl relevantně právně brát o svá práva. V případě, že tomu tak není, jde jistě o zneužití silnějšího postavení smluvní strany, na které pak pamatuje soukromé právo – a dotčené subjekty tak mají možnost se úspěšně bránit před příslušnými orgány / soudy.

Soukromoprávní subjekty, a zejména pak poskytovatelé, jsou však vázáni taktéž Nařízením EP a Rady EU 2015/2120 (známe jako nařízení o síťové neutralitě), které v čl. 2 stanoví doslova: „Poskytovatelé služeb přístupu k internetu nesmějí provádět opatření řízení provozu, která jdou nad rámec opatření stanovených v druhém pododstavci, a zejména nesmějí blokovat, zpomalovat, měnit, omezovat, narušovat, zhoršovat nebo diskriminovat konkrétní obsah, aplikace nebo služby nebo jejich konkrétní kategorie.“ Z tohoto zákazu existují celkem tři výjimky, kterými jsou – zajištění dodržení právních předpisů, zachování integrity a bezpečnosti sítě a zabránění přetížení sítě. JUDr. Sudolská úvahu pointuje řečnickou otázkou: „Čtenář nechť posoudí sám, zda nařčení z dezinformátorství spadá do některé z těchto kategorií.“

Závěr? Jednoznačný. Český právní řád již dnes zná dostatečné způsoby, jakými postupovat proti škodlivému obsahu na internetu, který nese znaky trestné činnosti nebo který je způsobit ohrožit národní bezpečnost či důležité zájmy státu ve značném rozsahu. Vůči těmto způsobům však mají logicky jejich adresáti možnosti právní obrany. Ze žádného z dokumentů, které jsou veřejnosti dostupné, však není možné seznat, jakým způsobem je publikace názorových článků na mnohdy minoritních internetových stránkách způsobit ohrožit národní bezpečnost nebo důležité státní

zájmy.

Vláda ČR tedy zřejmě jednala v rozporu minimálně se dvěma články Listiny základních práv a svobod, pakliže zprostředkovaně cenzurovala internetové stránky, které nepřezkoumatelně označila za dezinformační, k čemuž nadto není zákonem zmocněna.

Co dodat? Teď si na podobné případy šíje legislativní kazajku, která však bude stejně průstřelná, jako dosavadní protiústavní kroky vlády v tomto směru. Proč to vláda činí? Napadá mě jediná odpověď. Už začíná (doufejme) chápat, že u občanů, a z toho mnoha svých věrných voličů, neobstála a má teď dvě možnosti. Bojovat proti vlastnímu obyvatelstvu, nebo odkrácet se zbytky jakési důstojnosti na smetiště dějin. Osobně bych raději viděl to druhé, protože by to ukázalo, že této garnituře zbyl aspoň kousíček zdravého rozumu. Bojím se však, že svého naplnění spíše dojde proslulý Katzův zákon: Lidé a národy se začnou chovat rozumně teprve až po vyčerpání ostatních možností.

[ZDROJ](#)